

УДК 658.15

DOI: 10.31359/2312-3427-2018-1-257

К.Г. Сердюков, канд. екон. наук, доцент

К.Ю. Малишкіна, студентка

Харківський інститут фінансів

Київського національного торговельно-економічного університету

СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОРПОРАТИВНОЇ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ГОСПОДАРЮЮЧОГО СУБ'ЄКТА

У статті проаналізовано поняття корпоративне управління, на основі літературних джерел українських та зарубіжних авторів. Представлено морфологічну оцінку поняття «фінансова стратегія підприємства», та на цій основі виявлено взаємозв'язок на основі синтезу поняття корпоративне управління та фінансова стратегія господарюючого суб'єкта, доведено, що в умовах кризових явищ в економіці держави, та жорсткої конкуренції, господарюючому суб'єкту не можливо діяти без формування ефективної корпоративної фінансової стратегії підприємства, адже задля одержання максимального прибутку, власники та управлінці підприємства повинні мати чіткий план дій щодо формування, розподілу, перерозподілу та використання фондів фінансових ресурсів підприємства.

Ключові слова: корпоративне управління, фінансова програма, фінансовий довгостроковий план, фінансова стратегія, фінансові ресурси, прибуток.

Постановка проблеми. В умовах значних змін макроекономічного характеру, трансформації світової фінансової системи важливими передумовами успішного розвитку корпорацій є прогнозування їхніх основних фінансових показників діяльності, контроль за рівнем фінансових ризиків, а також наявність обґрунтованої фінансової стратегії. Глобалізаційні та інтеграційні процеси, які сьогодні характерні для України, підвищують значущість вирішення проблем, пов'язаних із забезпеченням корпорацій необхідними фінансовими ресурсами та ефективного управління ними, тому пошук новітніх інструментів корпоративної побудови фінансової стратегії, є важливим питанням при управлінні господарюючим суб'єктом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «корпоративне управління» та «фінансова стратегія», порушували багато вітчизняних та зарубіжних авторів, таких як: Р.В. Севастьянов, О.А. Акчуріна,

Е.М. Коротков, Р. Монкс, Н. Міноу, П. Кочран, С. Вартік, Д.В. Задихайло, І.О. Бланк, Н.Ф. Розумович, В.А. Янковська, О.А. Кузнецова, І.О. Ішеєва, Ю.В. Дворнікова, О.М. Гончаренко, І.О. Пенкіна, І.Й. Плікус, Т.Є. Шевченко, О.І. Лозовська, але, при кризових явищах в економіці держави, необхідний пошук нових інструментів і важелів при корпоративному управлінні, особливо при формуванні фінансової стратегії господарюючого суб'єкта.

Формулювання цілей статті. Ринкові перетворення, які відбуваються в Україні, обґрунтовують нові вимоги до побудови системи управління корпоративними підприємствами. Динаміка економічних процесів, загострення ринкової конкуренції знижують дієвість розроблених стратегічних планів, які не містять обґрунтованих інструментів швидкого пристосування до змін внутрішнього та зовнішнього середовища, тому побудова дієвої корпоративної фінансової стратегії є запорукою одержання основної мети суб'єкта господарювання – прибутку.

Виклад основного матеріалу досліджень. Основні принципи сучасного корпоративного управління були закладені лише в кінці XVIII – на початку XIX ст.. А безпосереднє законодавче регулювання корпоративної діяльності розпочалось з XIX ст. Уперше акціонерне товариство, як організаційно-правова форма підприємницької діяльності, зафіксоване у французькому Торговому кодексі 1808 р. Тому деякі дослідники саме його називають актом, із моменту видання якого виник правовий інститут «акціонерне товариство». У 1843 р. в Пруссії, у 1844 р. – в Англії, у 1856 р. – у Франції видають самостійні цивільно-правові закони про акціонерні товариства. У 1862 р. в Англії всі законодавчі акти, що регулювали діяльність акціонерного товариства, зведено в єдиний закон, і вперше у світі була запроваджена реєстраційна система створення акціонерного товариства, а у 1867 р. вперше дозволено випуск акцій на пред'явника. У другій половині XIX ст. акціонерні товариства отримали повне право утворення та детальне законодавче регламентування їх діяльності практично у всіх країнах Європи та більшості американських штатів. З цього часу розпочався другий етап еволюції акціонерних товариств, пов'язаний з початком використання акціонерної форми для створення господарських об'єднань незалежних юридичних осіб. Першою такою корпорацією була

«Стандарт Оіл» Дж.Д. Рокфеллера, яка була утворена у США в 1872 р. Третій етап еволюції систем управління акціонерних товариств розпочався у 20-х рр. XX ст., коли акціонерне товариство набуло визнання найпрогресивнішої форми організації підприємницької

діяльності. Наприкінці ХХ ст. практика усебічного регулювання діяльності корпорацій отримала назву «корпоративне управління» (КУ). У 1931 р. А. Берлі і Г. Мінз (США) публікують свою основоположну роботу «Сучасна корпорація і приватна власність» положення якої стали базою сучасних теорій у сфері корпоративного управління (концепція «колективного капіталізму»). Останнім етапом історії корпоративного управління можна вважати період, починаючи з 50-х років ХХ ст. і до сьогодні, коли у країнах із ринковою економікою учасниками акціонерних товариств стає питома вага всього населення. У 1968 р. Європейське економічне співтовариство приймає директиву про корпоративне законодавство для європейських компаній. У 1992 р. комітет Кедбюрі публікує перший Кодекс корпоративного управління (Великобританія), наслідком якого стала реалізація принципу «прозорості» – корпорації почали публікувати фінансову звітність. Отже у ХХ ст. акціонерне товариство стало домінуючою організаційно-правовою формою у світовій економіці. А тому корпоративне управління набуває надзвичайної важливості та забезпечує дотримання інтересів акціонерів і суспільства загалом [1].

Е.М. Коротков зазначає, що корпоративне управління, як управління, яке побудоване на пріоритетах інтересів акціонерів та їхній ролі у розвитку корпорації [2, с. 241].

Науковці Р. Монкс і Н. Міноу розуміють під корпоративним управлінням стосунки між різними учасниками (акціонерами, менеджерами, членами ради директорів, працівниками, покупцями, постачальниками, кредиторами та іншими стейкхолдерами) у визначенні напрямів розвитку і діяльності корпорації [3, с. 18].

На думку, П. Кочран і С. Вартік корпоративне управління – це захисний механізм, що охоплює багато аспектів, які стосуються концепцій, теорій і практики рад директорів. Це галузь, що концентрується на взаєминах між радою директорів, акціонерами, вищим менеджментом, регуляторами, аудиторами й іншими стейкхолдерами [4, с. 6, 9].

Д.В. Задихайло розглядає корпоративне управління як сукупність юридичних, економічних, організаційних норм і правил, у межах яких функціонує корпорація (товариство), і на основі яких вибудовуються взаємини між усіма її учасниками [5, с. 23].

Таким чином, можна сказати, що корпоративне управління це норми поведінки в яких існує товариство, і на основі яких воно будує свій план розвитку на майбутнє в жорстких умовах конкурентної боротьби за одержання максимального прибутку.

На цій основі можна стверджувати, що господарюючий суб’єкт створений у формі товариства, на основі законодавчих норм повинен побудувати стратегію, або план дій на перспективу.

Ефективність корпоративного управління досягається з урахуванням інтересів всіх учасників корпоративних відносин, до яких належать власники підприємства, наймані менеджери – суб’єкти правління товариства, а також інвестори і кредитори підприємства. Тому в сучасних умовах, для задоволення потреб всіх учасників корпоративного управління необхідно побудувати план дій – фінансову стратегію суб’єкта господарювання. Необхідно відзначити, що фінансова стратегія – це відносно нове поняття у вітчизняній науці та практиці менеджменту. Водночас слід відзначити, що в зарубіжній літературі (зокрема, американській та європейській) з фінансового менеджменту поняття «фінансова стратегія» практично відсутнє, науковці оперують такими термінами, як, наприклад, «фінансове планування», «довгострокові інвестиційні рішення», «управління структурою капіталу». В стратегічному менеджменті вона розглядається виключно як різновид функціональних стратегій. Серед вітчизняних та зарубіжних науковців, які досліджують сутність цього поняття, відсутній єдиний загальноприйнятий підхід до його трактування (таблиця).

Морфологічна оцінка поняття «фінансова стратегія підприємства»

№	Автор	Визначення	Ключові слова
1	2	3	4
1	І.О. Бланк [6, с. 96]	один з важливих видів функціональної стратегії підприємства, яка забезпечує всі основні напрями розвитку його фінансової діяльності та фінансових відносин шляхом формування довгострокових фінансових цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватного коригування напрямів формування і використання фінансових ресурсів	Вид функціональної стратегії підприємства
2	Н. Ф. Розумович [7 с. 53]	довготривалий курс цілеспрямованого управління фінансами для досягнення загальноорганізаційних стратегічних цілей	Довготривалий курс
3	В.А. Янковська [8, с. 183]	формування, управління та планування фінансових ресурсів підприємства з метою підвищення вартості підприємства за умови забезпечення фінансової рівноваги	Фінансова рівновага

Продовження таблиці			
1	2	3	4
4	В.Л. Дикань, В.О. Зубенко, О.В. Маковоз, І.В. Токмакова, [9, с. 160]	загальний план визначення фінансових потреб і фінансових результатів, а також альтернативного вибору джерел фінансування з метою мінімізації вартості капіталу та максимізації прибутку	Загальний план
5	О.А. Кузнецова, І.О. Ішеєва, Ю.В. Дворнікова [10]	система відносин, пов'язаних з досягненням довгострокових цілей і завдань фінансової діяльності організації, які визначаються її фінансовою ідеологією, і орієнтовані на пошук ефективних шляхів їх досягнення і розв'язання	Система відносин
6	О.М. Гончаренко [11, с. 37]	визначення довгострокових фінансових цілей та завдань підприємства	Довгострокові фінансові цілі
7	І. О. Пенкіна [12, с. 27]	складна багатофакторна орієнтована модель дій і заходів, необхідних для досягнення поставлених перспективних цілей у загальній концепції розвитку щодо формування і використання фінансово-ресурсного потенціалу	Складна багатофакторна орієнтована модель дій
8	І.Й. Плікус [13, с. 91]	спосіб реалізації підприємством цілей фінансової діяльності, спрямований на розв'язання основного протиріччя між потребою у фінансових ресурсах і можливістю їх використання	Спосіб реалізації
9	Т.Є. Шевченко, О.І. Лозовська [14, с. 227]	фінансова програма розвитку діяльності підприємства, що включає методи формування фінансових ресурсів та забезпечення фінансової стійкості підприємства в ринкових конкурентних умовах функціонування	Фінансова програма
Авторське визначення		Фінансова стратегія підприємства це складна багатофакторна орієнтована модель дій підприємства з метою досягнення довгострокових цілей і завдань фінансової діяльності організації, які визначаються її фінансовою ідеологією, для підвищення вартості підприємства за умови забезпечення фінансової рівноваги	

Водночас фінансова стратегія є важливою складовою загальнокорпоративної стратегії підприємства. Її виокремлення в окрему підсистему насамперед обумовлене необхідністю пошуку джерел фінансування стратегічних заходів щодо реалізації місії підприємства, а також забезпечення досягнення бажаного фінансового ефекту (максимізації прибутку, зростання ринкової вартості підприємства, покращення добробуту його власників тощо).

Як складова загальнокорпоративної стратегії фінансова стратегія підприємства охоплює всі стратегічні рішення щодо його фінансової діяльності та розвитку фінансових відносин з контрагентами, що забезпечують досягнення основних стратегічних цілей. незважаючи на те, що фінансова стратегія підпорядковується загальній стратегії і узгоджена з її цілями, вона здійснює суттєвий вплив на формування загальнокорпоративної стратегії.

Основні завдання фінансової стратегії представлено на рисунку [3, с. 63].

Основні завдання фінансової стратегії підприємства

Загалом фінансова стратегія відіграє важливу роль в стратегічному наборі підприємства. Це обумовлено тим, що вона забезпечує, з одного боку, залучення фінансових ресурсів, необхідних для реалізації стратегій всіх рівнів, а з іншого – ефективне їх використання. тобто фінансову стратегію слід розглядати як єдність двох складових: забезпечувальної (ресурсної) та основної (цільової).

Водночас фінансова стратегія є важливою складовою загальнокорпоративної стратегії підприємства. її виокремлення в окрему підсистему насамперед обумовлене необхідністю пошуку джерел фінансування стратегічних заходів щодо реалізації місії підприємства, а

також забезпечення досягнення бажаного фінансового ефекту (максимізації прибутку, зростання ринкової вартості підприємства, покращення добробуту його власників тощо).

Як складова загальнокорпоративної стратегії фінансова стратегія підприємства охоплює всі стратегічні рішення щодо його фінансової діяльності та розвитку фінансових відносин з контрагентами, що забезпечують досягнення основних стратегічних цілей. незважаючи на те, що фінансова стратегія підпорядковується загальній стратегії і узгоджена з її цілями, вона здійснює суттєвий вплив на формування загальнокорпоративної стратегії.

Загалом фінансова стратегія відіграє важливу роль в стратегічному наборі підприємства. Це обумовлено тим, що вона забезпечує, з одного боку, залучення фінансових ресурсів, необхідних для реалізації стратегій всіх рівнів, а з іншого – ефективне їх використання. тобто фінансову стратегію слід розглядати як єдність двох складових: забезпечувальної (ресурсної) та основної (цільової).

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що в умовах кризових явищ в економіці держави корпоративне управління потребує виваженої політики задля задоволення потреб всіх учасників економічного процесу, власників, менеджерів вищої ланки, співробітників корпорації, основних споживачів продукції господарюючого суб'єкту, держави – як одержувача частини доходів у вигляді податків, тому формування ефективної системи управління повинно будуватися на реалізації фінансової стратегія, яка включає в себе план дій, у якісному реалізації якого господарюючий суб'єкт повинен одержати максимальний прибуток.

Бібліографічний список: 1. Севастьянов Р.В., Акчуріна О.А. Семантика поняття «корпоративне управління» в економічному контексті / Р.В. Севастьянов, О.А. Акчуріна. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу: www.zgia.zp.ua. 2. Антикризисное управление: учебник. – [2-е изд доп. и перераб.] / Под ред. проф. Э.М. Короткова. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 620 с. 3. Monks A. Corporate Governance, Third Edition / Monks A., Minow N. – London: Blackwell Publishing, 2007. – 285 p. 4. Довгань Л.Є., Пастухова В.В., Савчук Л.М. Корпоративне управління : Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2007. – 180 с. 5. Задихайло Д.В. Корпоративне управління: навч. посібник / Д.В. Задихайло, О.Р. Кібенко, Г.В. Назарова. – Х.: Еспада, 2003. – 688 с. 6. Бланк И.А. Финансовый менеджмент [Текст]: учеб. пособие / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2003. – 528 с. – ISBN 966-521-026-2. 7. Розумович Н.Ф. Аналіз методичних підходів до розробки та реалізації фінансової стратегії машинобудівних підприємств /

Н.Ф. Розумович // Теоретичні та практичні аспекти стійкого розвитку фінансової системи України: колективна монографія (Ч. 2); [під. ред. О.О. Непочатенка]. – Умань: Візаві, 2013. – С. 105–114. 8. Янковська В.А. Фінансова стратегія та її роль у розвитку підприємства / В.А. Янковська // вісник НТУ «ХП». – 2013. – № 50 (1023). – с. 182–187 9. Стратегічне управління: [навч. посібник] / [В.Л. Дикань, В.О. Зубенко, О.В. Маковоз, І.В. Токмакова, О.В. Шраменко]. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 272 с. 10. Формирование финансовой стратегии организации / [О.А. Кузнецова, И.А. Ишеева, Ю.В. Дворникова] // концепт. – 2013. – спецвыпуск № 4. – [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://e-koncept.ru/2013/13533.htm>. 11. Гончаренко О.М. Фінансова стратегія: теоретичні питання розробки та реалізації / О.М. Гончаренко / Вісник соціально-економічних досліджень. – 2015. – Вип. 1. – № 56. – С. 35–40. 12. Пенкіна І. Сучасна фінансова стратегія компанії та процес її розробки / І. Пенкіна // Фінансовий ринок України. – 2010. – № 10. – С. 26–28. 13. Плікус І. Й. Методичні підходи щодо розробки фінансової стратегії розвитку підприємства / І.Й. Плікус // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2002. – Вип. 159. – С. 90–99. 14. Шевченко Т.Є. Методичні підходи до управління фінансовою стратегією підприємства / Т.Є. Шевченко, О.І. Лозовська // сучасні проблеми економіки та підприємництва. – 2014. – Вип. 14. – С. 225–230.

К.Г. Сердюков. Сутнісна характеристика корпоративної фінансової стратегії господарюючого суб'єкта. В статті проаналізовано поняття корпоративного управління, на основі літературних джерел українських і зарубіжних авторів. Представлено морфологічну оцінку поняття «фінансова стратегія підприємства», і на цій основі виявлена взаємозв'язок, на основі синтезу поняття корпоративного управління і фінансової стратегії господарюючого суб'єкта. Доказано, що в умовах кризових явищ в економіці держави, і жорсткої конкуренції, господарюючому суб'єкту, неможливо, діяти без формування ефективної корпоративної фінансової стратегії підприємства, адже для отримання максимальної прибутку, власники і управлінці підприємства повинні мати чіткий план дій по формуванню, розподілу, перерозподілу і використанню фондів фінансових ресурсів підприємства.

Ключевые слова: корпоративное управление, финансовая программа, финансовый долгосрочный план, финансовая стратегия, финансовые ресурсы, прибыль.

Serdiukov K.H., Malyshkina K.Yu. Essential Characteristic of the Corporate Financial Strategy of an Economic Entity. The article analyzes the concept of corporate management based on the literary sources of Ukrainian and foreign authors. The morphological estimation of "company's financial strategy" concept has been provided, the relationship based on the synthesis of the notion of corporate management and financial strategy of an economic entity has been established thereunder, the inability of a business entity to act without forming an effective company's financial strategy in the conditions of country's economic crisis and hard competition has been proved, since in order to obtain maximum profit, company's owners and managers shall have a clear action plan on the formation, distribution, redistribution and use of funds of company's financial resources.

Market transformations, that take place in Ukraine, substantiate the new requirements for building a corporate enterprise management system. The dynamics of economic processes and the aggravation of market competition reduce the effectiveness of the developed strategic plans, which do not contain well-grounded instruments for rapid adaptation to changes in the internal and external environment; therefore, the development of an effective corporate financial strategy is the key to achieving the main objective of a business entity – the profit.

The effectiveness of corporate management is being reached with due consideration to the interests of all the participants in corporate relations, which include company's owners, hired managers - subjects of company's management board, as well as company's investors and lenders. Therefore, in today's conditions, it is necessary to build an action plan - a financial strategy of a business entity to meet the needs of all the participants in corporate management. It should be noted that the financial strategy is a relatively new concept in domestic science and management practice.

Thus, we can conclude that in the conditions of country's economic crisis, corporate management requires a well-considered policy to meet the needs of all the participants in the economic process, owners, senior managers, employees of the corporation, main consumers of products manufactured by an economic entity, the state - the recipient of a part of income in the form of taxes, therefore, the formation of an effective management system shall be based on the implementation of a financial strategy, which includes an action plan, subject to quality implementation of which a business entity should receive the maximum profit.

Key words: corporate management, financial program, financial long-term plan, financial strategy, financial resources, profit.

Стаття надійшла до редакції: 03.02.2018 р.